

Asikkala

Asikkalan kunnan hyvinvointikertomus 2013-2016

Kunnanhallitus 28.11.2016
Kunnanvaltuusto 12.12.2016

OSA I PÄÄTTYVÄN VALTUUSTOKAUDEN ARVIOINTI

1 Johdanto

Hyvinvointikertomuksen laatijat:

- Laura Lettenmeier
- Kunnan johtoryhmä: Jaana Rissanen, Aapo Pispa, Matti Kettunen, Harri Hirvonen, Juha Leppialho, Kati Hostikka, Ville Rajahalme, Sini Utriainen, Tarja Tornio, Riitta Lauttamus, Hillevi Anttila
- Johtoryhmän ulkopuolelta: Aija Viikilä, Susanna Rahikkala, Minna Pettinen

Kunnan on seurattava asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmistettava laajempi hyvinvointikertomus. (Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326, 12 §.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan hyvinvointi koostuu kolmesta ulottuvuudesta: *terveydestä, materiaalisesta hyvinvoinnista sekä koetusta hyvinvoinnista tai elämänlaadusta*. Käsitteeseen sisältyvät sekä yksilöllinen että yhteisötason hyvinvointi. Yhteisötasolla hyvinvoinnin käsite kattaa muun muassa työllisyyden, elinolot ja toimeentulon, kun taas yksilötason hyvinvointiin kuuluvat esimerkiksi sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma. Hyvinvointi on näin ollen kokonaisuudessaan vallan laaja käsite, jonka määrittely ja mittaminen eivät ole itsestäänselvyksiä.

Asikkalan hyvinvointikertomuksessa pyritään kuvaamaan kuntalaisten hyvinvointia kokonaisvaltaisesti eri ikäryhmät ja palvelualueet huomioiden. Kertomuksen ensimmäisessä osiossa tarkastellaan kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa tällä hetkellä sekä viime vuosina tapahtuneita muutoksia. Hyvinvoinnin arviointi perustuu suurimmalta osin sähköisen hyvinvointikertomuksen ja Sotkanetin indikaattoreihin, mutta kertomuksen työstössä on käytetty myös muun muassa peruspalvelukeskus Oivaan kuuluvien kuntien (Asikkala, Hollola, Kärkölä, Padasjoki) koulukyselyn tuloksia. Kertomuksen toinen osio keskittyy hyvinvoinnin suunnitteluun. Asikkalassa hyvinvoinnin suunnittelussa tärkeänä yläkäsitteenä on haluttu nostaa esiin ennaltaehkäiseminen. Se yhdistää kaikki neljä painopistealuetta toisiinsa. Hyvinvointikertomus linkittyy etenkin näiden painopistealueiden kautta oleellisesti myös kunnan strategiatyöhön.

Asikkalan hyvinvointikertomukseen on valittu vertailukunniksi lähellä olevista Päijät-Hämeen kunnista Sysmä, Orimattila ja Iitti. Muita vertailukuntia ovat Juva, Somero ja Orivesi. Nämä kunnat on valittu hieman eri puolilta Suomea ja valintaperusteina on ollut niiden samankaltaisuus Asikkalan kanssa, muun muassa väestölliset tekijät huomioiden. Lisäksi vertailuissa ovat mukana koko maan tilastot. Indikaattoritieto on pääosin vuosilta 2008 / 2009-2014, mutta osan mittareista kohdalla tietoa oli saatavissa vain lyhyemmältä ajanjaksolta. Huomioitavaa on, että mittarit eivät kerro koko totuutta kuntalaisten hyvinvoinnista ja niiden pohjalta tehtävät päätelmät ovat vain suuntaantavia. Mittarit eivät kerro juurikaan siitä, millaiseksi kuntalaiset itse kokevat terveydentilansa tai elämänlaatunsa. Lisäksi esimerkiksi yhteisöllisyyttä, joka on hyvinvoinnin kannalta tärkeä tekijä, ei

ole pystytty suoraan tarkastelemaan indikaattorien avulla. Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta oleellinen vapaa-ajan puoli harrastuksineen jää myös lähes tarkastelematta oikeanlaisten mittarien puutteessa.

2 Hyvinvointi ikäryhmittäin

Seuraavassa käsitellään hyvinvointia eri ikäryhmien näkökulmasta. Hyvinvointia on arvioitu indikaattoreihin perustuen. Ensimmäisessä osiossa tarkastellaan myös hyvinvoinnin taustatekijöitä eli muun muassa Asikkalan elinvoimaisuuteen ja väestöön liittyviä mittareita sekä hyvinvointia kaikkien ikäryhmien kannalta. Sen jälkeen hyvinvointia siirrytään tarkastelemaan ikäryhmittäin, kullekin ikäryhmälle keskeisten mittareiden avulla.

Kaiken kaikkiaan Asikkalan selvä vahvuus on ihmisten hyvä terveydentila. Tämä pätee kaikkiin ikäryhmiin, myös työikäisiin ja ikäihmisiin. Haasteita ovat puolestaan liikenneturvallisuuden vaarantamisista ja liikennerikkomuksista syntyneet tilanteet, suhteellisen suuret tuloerot (Gini-kertoimella mitattuna) sekä nuorisotyöttömyys. Peruskouluikäisten kiusaamiseen on viime vuosina puututtu, tehty toimenpiteitä ja saatu aikaan tuloksia. Oppimisympäristön turvallisuus ja hyvinvointi ovat edelleen tärkeitä kehittämiskohteita.

2.1 Kaikki ikäryhmät

Asikkalassa oli 31.12.2015 asukkaita 8 287. Väkimäärä on ollut pienessä laskussa viime vuosien aikana. Nettomuuttoluvut ovat viime vuosina kuitenkin heiluneet niin Asikkalassa kuin vertailukunnissakin (Sysmä, Iitti, Orimattila, Somero, Juva, Orivesi) hieman nollan molemmin puolin. Vuonna 2014 tänne muuttajia oli enemmän kuin poismuuttajia, mutta vuonna 2015 tilanne oli taas kääntynyt päinvastaiseksi. Vuonna 2016 tilastoihin ovat vaikuttaneet myös turvapaikanhakijat, jotka näkyvät kunnan asukasluvussa vain vähän aikaa. Väestönlaskuun vaikuttaa suurimpana syynä se, että kuolleisuus on syntyvyyttä suurempaa. Kaikissa vertailukunnissa tilanne on parempi kuin Asikkalassa vaikka vertailukunnissa niin ikään kuolee myös enemmän ihmisiä kuin syntyy. Koko maassa keskimäärin syntyneiden enemmisyys on huomattavasti korkeammalla. Vertailukunnista esimerkiksi Iitti on ollut Asikkalan kanssa melko samalla tasolla pitkään, mutta nyt Iitti on saanut nostettua syntyvyyttä, kun taas Asikkalassa se on pudonnut entisestään. Väestöpyramidin tarkastelu kertoo niin ikään samansuuntaisesta demografisesta kehityksestä. Lapsia syntyy yhä vähemmän ja vanhusten määrä kasvaa. Suuret ikäluokat näkyvät omana piikkinään. Nuoria aikuisia Asikkalassa on kaikkein vähiten, mikä johtuu muille paikkakunnille muuttamisesta esimerkiksi opiskelijan perässä. Asikkalan demografinen huoltosuhde on vertailukuntien keskitasoa. Se on kasvanut viime vuosina tasaisesti kaikissa vertailukunnissa sekä myös koko maassa keskimäärin.

Noin kolmasosa asikkalalaisista perheistä on lapsiperheitä. Lapsiperheiden määrä on laskenut viime vuosina hieman, samoin kuin vertailukunnissa ja koko maassa keskimäärin. Sysmässä ja Juvalla lapsiperheitä on Asikkalaa pienempi osuus, muissa vertailukunnissa ja koko maassa keskimäärin lapsiperheitä on Asikkalaa enemmän. Lapsiperheistä noin viidesosa on yksinhuoltajaperheitä. Yksinhuoltajaperheiden osuus on Asikkalassa kutakuinkin sama kuin muissa vertailukunnissa, ainoastaan Iitissä ja Juvalla yksinhuoltajaperheitä on vähemmän.

Asikkalalaisten koulutustasossa on havaittavissa pientä tasaista nousua. Vaikka koulutustaso Asikkalassa on vertailukuntia hieman parempi, jää se kuitenkin huomattavasti koko maan keskiarvon

alapuolelle. Matalan koulutustason vuoksi on Päijät-Hämeessä noussut esiin haasteita koulutetun työvoiman saannissa. Työllisyystilanne itsessään on Asikkalassa kohtalainen, vaikka työllisten määrä onkin koko maan keskitasoa pienempi. Viime vuosina työllisten määrä on ollut yleisesti hieman laskussa. Työttömien määrä on vastaavasti ollut kasvussa vuodesta 2012, mutta viimeisen puolen-toista vuoden aikana kasvua on saatu hillittyä. Työttömiä on Asikkalassa vertailukuntiin nähden keskitasoisesti, tilanne on hieman parempi kuin Sysmässä, Iitissä, Orivedellä, Orimattilassa sekä koko maassa keskimäärin. Somerolla ja Juvalla työttömiä on vähiten. Työttömyyden vähentämiseksi tehdään aktiivisesti töitä, mutta tulokset eivät ole heti näkyvissä.

Pienituloisuusaste on hieman laskenut niin Asikkalassa kuin muissakin vertailukunnissa. Suuria muutoksia ei viime vuosina ole kuitenkaan tapahtunut. Vertailukunnista vain Orimattilassa pienituloisia on Asikkalaa vähemmän. Koko maan pienituloisuusaste alittaa kuitenkin kaikki vertailukunnat. Gini-kerroin on puolestaan indikaattori, joka ilmaisee tarkasteltavan alueen asuntokuntien käytettävissä olevien rahatulojen jakautumista. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisempi tulonjako on. Asikkalan Gini-kerroin on arvoltaan vertailukunnista suurin, vain koko maan keskiarvo on vielä Asikkalaa suurempi. Asikkalan tulorakenne on siis melko epätasaisesti jakautunut, kunnassa on sekä enemmän varallisuutta omistavia että vähävaraisempia ihmisiä. Tällä hetkellä tuloeroja ei nähdä ongelmallisina, mutta asiaan tulee kiinnittää huomiota, mikäli tuloerot kasvavat lisää.

Asuminen on myös keskeisesti hyvinvointiin vaikuttava tekijä. Asikkalassa on vähemmän asunottomia yksinäisiä kuin koko maassa keskimäärin. Ahtaasti asuvia on puolestaan vertailukuntiin nähden keskitasoisesti, mutta vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Ahtaasti asuvien asuntokuntien määrissä ei ole juurikaan tapahtunut muutoksia Asikkalassa.

Rikoksiin syylistymisestä voidaan yleisesti vetää se johtopäätös, että ihmisellä ei ole kaikki hyvin. Tässä hyvinvointikertomuksessa on tarkasteltu poliisin tietoon tulleita henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia sekä liikenneturvallisuuden vaarantamisia ja liikenneriikkomuksia. Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten osalta Asikkalan tilanne ei ole huolestuttava, kyseisiä rikoksia on ilmennyt vähemmän kuin suurimmassa osassa vertailukunnista sekä koko maassa keskimäärin. Liikenneturvallisuus on puolestaan Asikkalassa vertailukuntien heikoin. Luvut ovat vaihdelleet viime vuosien aikana ja viimeisimmäksi (2013) kääntyneet vahvaan kasvuun. Vaikka liikenneturvallisuuden tilastot ovat melko riippuvaisia esimerkiksi valvonnan määrästä, olisi liikenneturvallisuuden ja liikenneriikkomusten kitkemiseen syytä kiinnittää Asikkalassa erityistä huomiota.

Kaikkien ikäryhmien kannalta ovat oleellisia myös muutamat terveyteen liittyvät mittarit. Asikkalassa on ollut keskitasoisesti perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntejä vertailukuntiin verrattuna, suunnilleen yhtä paljon kuin koko maassa keskimäärin. Lääkärikäyntien määrä on ollut Asikkalassa viime vuosina laskeva. Vaikka tavalliset lääkärikäynnit ovat olleet laskussa, on sairastuvuus Kelan sairastavuusindeksin mukaan kuitenkin kasvanut hieman. Tästä huolimatta väestö on kuitenkin hieman terveempää kuin koko maassa keskimäärin ja asikkalalaiset ovat myös terveempiä kuin orivesiläiset, iittiläiset, orimattilalaiset, somerolaiset, sysmääläiset ja juvalaiset. Myös Kelan kansantauti-indeksiä tarkastellessa voi sanoa asikkalalaisten terveydentilan olevan hyvä, ainakin parempi kuin vertailukunnissa tai koko maassa keskimäärin. Asikkalan suhteellisen hyvää terveystilannetta saattaa selittää ainakin aktiivinen liikunnan edistäminen viime vuosina.

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa kertoo osaltaan kuntalaisten aktiivisuudesta. On kuitenkin syytä huomioida, että äänestysaktiivisuus ei ole kaikista paras kuntalaisten aktiivisuuden tai hyvin-

voinnin mittari. Asikkalalaiset ovat äänestäneet viime kuntavaaleissa koko maan keskiarvoa aktiivisemmin. Vertailukunnista Iitillä, Somerolla ja Sysmällä on Asikkalaakin korkeammat äänestysprosentit.

2.2 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Asikkalassa lapsia on päivähoitossa suhteessa yhtä paljon kuin Orimattilassa. Koko maan keskiarvo on kaikkia vertailukuntia hieman suurempi. Pienistä, 1 – 2-vuotiaista lapsista kunnan kustantamassa kokopäivähoitossa on vuonna 2014 ollut lähes 45 %. Määrä on viime vuosina lisääntynyt. Osapäivähoitossa olevien määrä on kasvanut, joka pääasiassa johtuu uuden varhaiskasvatustalain voimaantulosta. Asikkalassa osapäivähoitossa on kuitenkin suurinta osaa vertailukunnista suurempi määrä lapsia. 3 – 5-vuotiaiden lasten päivähoitossa ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Asikkalassa on vuonna 2014 ollut päivähoitossa 82 % 3 – 5-vuotiaista lapsista.

Asikkalassa lastensuojeluilmoitusten määrä on ollut muutaman viime vuoden aikana pienessä nousussa. Viimeisimpien lukujen (2014) mukaan Asikkalassa tehdään hieman koko maan keskiarvoa vähemmän lastensuojeluilmoituksia, mutta vertailukunnista enemmän kuin Iitissä ja Somerolla. Orivedellä lastensuojeluilmoituksia tehdään vertailukunnista selvästi eniten. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja on Asikkalassa koko maan keskiarvon verran. Juvalla ja Somerolla tilanne on hieman parempi, mutta muissa vertailukunnissa Asikkalaa heikompi. Kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista reilu puolet on sijoitettu perheisiin, toinen puoli ammatillisiin perhekoteihin ja laitoksiin. Laitosten osuus on jonkin verran ammatillisia perhekoteja suurempi. Perheisiin sijoitettujen osuus on Asikkalassa myös selvästi koko maan keskiarvoa ja vertailukuntia suurempi.

Peruskouluikäisten hyvinvointia on tutkittu viime vuosina useiden eri koulukyselyjen avulla. Terveystilaa- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kyselyn viimeisimpiä tuloksia ei ole saatavilla. Peruspalvelukeskus Oivan kunnissa toteutettiin keväällä 2016 oma kysely, jonka vastausten avulla asikkalalaisten lasten ja nuorten hyvinvointia on tarkasteltu. Keskimäärin oppilaat kokevat terveydentilansa kiitettäväksi. Myös ihmissuhteisiin ollaan yleisesti ottaen tyytyväisiä. Nuoret myös liikkuvat melko ahkerasti, hieman yli puolet kertoo harrastavansa liikuntaa päivittäin.

Edellisessä hyvinvointikertomuksessa on kiinnitetty huomiota peruskouluikäisten lasten ja nuorten kiusaamiseen. Tämän selvityksen aineiston perusteella edelleen yli viidesosa oppilaista kertoo, että koulussa esiintyy kiusaamista jonkin verran tai paljon. Noin 65 % sanoo, että muita oppilaita kiusataan koulussa melko vähän. Lähes kolmasosa sanoo tullessaan kiusatuksi. Kiusaamista tapahtuu kotona, naapurustossa, harrastuksissa, koulumatkalla ja internetissä, mutta etenkin koulussa. Viime vuosina entistä vahvempana on noussut esiin myös kiusaaminen sosiaalisessa mediassa. Kiusaaminen vaikuttaa vahvasti lapsen tai nuoren hyvinvointiin, joten sen vähentämiseksi on tehtävä vielä paljon töitä.

2.3 Nuoret ja nuoret aikuiset

Nuoret ja nuoret aikuiset -osio tarkastelee peruskoulunsa päättäneitä nuoria eli nuoria noin 15 ikävuodesta eteenpäin. Kaikkien tilastojen ikähaarukka ei kuitenkaan ole sama. Koulukysely perustuu lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden vastauksiin. Koulukyselyn lisäksi nuorten hyvinvoinnissa on tarkasteltu nuorisotyöttömyyttä, koulutuksen ulkopuolelle jäämistä, rikollisuutta sekä masentuneisuutta.

Nuorisotyöttömyyden (18 – 24-vuotiaat nuoret) tilanne näyttää melko huolestuttavalta, sillä nuorisotyöttömyyttä on Asikkalassa Orivettä lukuun ottamatta kaikkia vertailukuntia sekä koko maan keskiarvoa enemmän. Vuodesta 2012 asti nuorisotyöttömyys on kasvanut nopeaa vauhtia. Viimeisen vuoden aikana kasvu on kuitenkin pysähtynyt nuorisotyöttömyyden ollessa kahdenkymmenen prosentin paikkeilla. Nuorten työllistymistä voidaan pitää hyvinvoinnin kannalta keskeisenä tekijänä, joka ehkäisee myös syrjäytymistä, joten asiaan tulisi lukujen ollessa melko huolestuttavia alkaa kiinnittää entistä enemmän huomiota. Koulutuksen ulkopuolelle jäävien (17 – 24-vuotiaiden) osuus on hieman valoisampi. Asikkalassa koulutuksen ulkopuolelle jää hieman harvempi kuin koko maassa keskimäärin. Juvalla ja Somerolla nuoret pääsevät kuitenkin opiskelemaan peruskoulun jälkeen paremmin kuin Asikkalassa, kun taas Orivedellä, Iitissä, Sysmässä ja Orimattilassa tilanne on Asikkalaa heikompi. Koulutuksen ulkopuolelle jäävien osuus on ollut viime vuosina pääosin yleisesti laskussa.

Rikoksista syyllisiksi epäiltyjä nuoria on Asikkalassa vertailukuntien keskitasoa. 15 – 17-vuotiaiden joukossa epäiltyjä on huomattavasti vähemmän kuin 18 – 20-vuotiaiden joukossa. Sen sijaan Asikkalassa on melko paljon depressiolääkkeistä korvausta saavia nuoria, enemmän kuin vertailukunnissa Orimattilaa lukuun ottamatta. Tästä voinee vetää johtopäätöksen, että Asikkalassa on suhteessa melko paljon mielenterveysongelmista, esimerkiksi masennuksesta kärsiviä nuoria.

Lukiolaisnuorten kohdalla keskeisesti hyvinvointia mittaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) koulukysely. Asikkalan kohdalla tämän koulukyselyn tuloksia on saatavilla lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osalta vuosilta 2010 ja 2015. Kaikista vertailukunnista ei ole saatavilla samoja tietoja kuin Asikkalasta, joten tilannetta on tarkasteltu pitkälti vuodesta 2010 vuoteen 2015 tapahtuneen muutoksen kannalta sekä koko maan keskiarvoon verraten. Huomioitavaa on myös, että kysely pohjautuu vain Vääksyssä lukiota käyvien nuorten vastauksiin ja esimerkiksi kunnan ulkopuolella ammattikoulua tai lukiota käyvien nuorten asikkalalaisnuorten tilanteesta ei ole tietoa.

Hyvinvoinnin kannalta negatiivista kehitystä on tapahtunut ylipainoisuudessa, huumeiden kokeilemisessä sekä fyysisen uhan kokemisessa. Ylipainoisten nuorten määrä on Asikkalassa lisääntynyt viiden vuoden aikana ja tällä hetkellä ylipainoisia nuoria on myös koko maahan verrattuna paljon. Laittomien huumeiden kokeileminen on niin ikään lisääntynyt, mutta Asikkalan tilanne on kuitenkin yhä koko maata parempi. Lukiolaisista yllättävän moni on kokenut myös fyysistä uhkaa. Tilanne on huonontunut viiden vuoden takaisesta ja nyt Asikkalan tilanne on myös koko maan keskiarvoa heikompi. Näihin asioihin tulisi kiinnittää erityisesti huomiota pyrittäessä edistämään nuorten hyvinvointia. Sen sijaan tupakointi ja humalajuominen ovat vähentyneet reilusti ja pudonneet koko maan keskiarvon alapuolelle. Liikunnan harrastamisen tilanne on nyt parempi kuin viisi vuotta sitten, yhä useampi syö koululounasta päivittäin ja entistä harvemmillä nuorilla ei ole yhtään läheistä ystävää. Myös koulun fyysiset työolot sekä työilmapiiri ja osallisuus ovat pääosin parantuneet hieman. Koulukiusaaminen on tilaston mukaan myös vähentynyt lukiolaisten keskuudessa tai ainakin siihen on puututtu entistä paremmin. Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokee noin 14 % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. Määrässä ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia.

2.4 Työikäiset

Työikäisten kohdalla on tarkasteltu pitkälti terveyttä ja työttömyyttä, jotka ovat kaksi keskeistä tekijää kyseisen ikäryhmän hyvinvoinnissa. Asikkalassa toimeentulotuen piiriin kuuluu harvempi kuntalainen kuin vertailukunnissa sekä koko maassa keskimäärin. Pitkäaikaistyöttömyys (työttö-

mänä vähintään 12 kuukautta) on Asikkalassa kasvanut vuotta 2012 lukuun ottamatta. Pitkäaikaistyöttömiä on suhteessa vertailukuntiin keskitasoisesti, kuitenkin enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Tällä hetkellä pitkäaikaistyöttömiä on kaikkien työttömien määrästä noin kolmasosa. Työkyvyttömyyseläkettä saavia on noin 9 % 25 – 64-vuotiaasta väestöstä. Tämä on vertailukuntien keskitasoa, mutta ylittää koko maan arvon.

Jo kaikkien ikäryhmien tilannetta yhteensä tarkasteltaessa oli nähtävissä, että perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit ovat laskeneet. Kehitys on samanlainen myös työikäisten keskuudessa. Asikkalassa lääkärikäyntejä on suhteessa muihin melko vähän, vain Orimattilassa käyntejä on vielä vähemmän. Kun kaikkien ikäryhmien kohdalla lääkärikäyntejä oli suunnilleen koko maan verran, on työikäisten luku jonkin verran koko maan lukua pienempi. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja on asikkalalaisten työikäisten joukossa myös suhteessa vähän. Näin ollen Asikkalan työikäisten terveydentilan voidaan katsoa olevan keskimäärin melko hyvä. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneita on sen sijaan enemmän kuin Orimattilassa, Sysmässä, Somerolla ja Iitissä, kuitenkin koko maan keskiarvoa vähemmän. Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastolla olleita on Asikkalassa vain vähän. Viimeisimpien vuosien aikana Asikkala on laskenut vertailukuntien keskitasolta alimmaisiksi eli päihteiden käytön osalta tilanne on paranemaan päin. Kaiken kaikkiaan työikäisten terveydentilassa ei näyttäisi olevan suuria ongelmia. Asikkalassa ollaan suhteessa terveempiä kuin vertailukunnissa, mistä voi olla tyytyväinen.

2.5 Ikäihmiset

Ikäihmisten hyvinvointiin vaikuttavat muun muassa terveydentila, eläke ja asuminen. Muiden ikäryhmien kohdalla kuntalaisten terveydentilan on jo todettu olevan melko hyvä. Samaa voi sanoa myös ikäihmisten kohdalla. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä on Asikkalassa vähemmän kuin missään vertailukunnista sekä koko maassa keskimäärin. Myös eläkeluvut ovat Asikkalan kannalta positiiviset. Täyttä kansaneläkettä saa Asikkalassa harvempi kuntalainen kuin vertailukunnissa. Myös koko maan keskiarvo alittuu huomattavasti. Asikkalassa eläkeläiset lienevät siis keskimääräistä hieman varakkaampia. Täyttä kansaneläkettä saaneiden määrä on ollut yleisesti laskussa viime vuosina.

Hieman vajaa puolet 75 vuotta täyttäneistä asuu yksin. Luku on koko maan keskiarvon mukainen ja vertailukuntien keskitasoa. Kotona asuvia 75 vuotta täyttäneitä on puolestaan saman ikäluokan väestöstä reilu 90 prosenttia. Säännöllisen kotihoidon piirissä olevia 75 vuotta täyttäneitä on Asikkalassa koko maan keskiarvoa enemmän. Vertailukuntiin nähden Asikkalan tilanne on keskitasoa. Säännölliseen kotihoitoon on viime aikoina panostettu ja se näkyy myös pienenä kasvuna tilastoissa. Kaikille 80 vuotta täyttäneille asikkalalaisille tarjotaan tukea. Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevia 75 vuotta täyttäneitä ei Asikkalassa käytännössä ole, sillä kunta on panostanut tämän sijaan tehostettuun palveluasumiseen. Tehostetun palveluasumisen tilastossa Asikkala on vertailukuntien kärjessä yhdessä Orimattilan kanssa. Parin viime vuoden luvuista näkyy, että vanhuksia yritetään kannustaa asumaan kotona tehostetun palveluasumisen yksikköön muuttamisen sijaan. Vertailukuntiin verrattuna Asikkalalla on selkeä toimintapolitiikka ikäihmisten asumisessa ja tukemisessa, mikä näkyy myös tilastoissa. Muissa kunnissa vanhusten asumisessa on pääosin käytössä enemmän eri muotoja, kun taas Asikkala on panostanut selvästi tehostettuun palveluasumiseen sekä säännölliseen kotihoidon tukeen. Koko maassa yleinen suunta on se, että vanhainkodeissa asumista pyritään vähentämään ja tehostettua palveluasumista lisäämään.

3 Hyvinvoinnin edistäminen eri palvelualueilla

Eri palvelualueet pyrkivät edistämään kuntalaisten hyvinvointia kaikki omasta näkökulmastaan.

Teknisten palveluiden alle kuuluvat ruokapalvelut on tässä käsitelty omana kokonaisuutenaan. Niin ikään omat kokonaisuutensa muodostavat kaavoitus sekä työllistyminen ovat puolestaan osa konsernipalveluja, jotka muutoin painottuvat yleishallintoon sekä yleiseen kunnan kehittämiseen eikä niitä ole sen vuoksi erikseen käsitelty. Demokratia vahvistaa myös osaltaan kuntalaisten hyvinvointia esimerkiksi yhteisöllisyyden ja vaikuttamismahdollisuuksien kautta. Asikkalassa toimivat tiettyjen väestöryhmien asioita ajavat nuorisovaltuusto sekä vanhus- ja vammaisneuvosto, jotka pyrkivät edistämään näiden ryhmien hyvinvointia.

Seuraavassa käsitellään etenkin hyvinvoinnin edistämiseksi viime vuosina tehtyjä toimenpiteitä palvelualuekohtaisesti.

3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea perheitä heidän kasvatustehtävässään tarjoamalla lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista edistävää toimintaa. *Keskeisimpänä arvona Asikkalan varhaiskasvatuksessa on lapsen oikeus hyvään lapsuuteen.* Alle kouluikäisen lapsen huoltajalla on mahdollisuus valita erilaisia varhaiskasvatuspalveluita.

Kun perheessä on alle 3-vuotias lapsi, lapsen voi hoitaa kotona kotihoidon tuella. Vaihtoehtona ovat myös kunnalliset varhaiskasvatuspalvelut tai päivähoidon järjestäminen yksityisen hoidon tuella, joko yksityisessä päivähoidopaikassa tai niin, että palkkaa hoitajan kotiin. Asikkalassa on neljä kunnan päiväkotia Hulivili, Peuhis, Vehmis ja Kalkkisten palvelukeskuksen päiväkotia sekä yksityinen päiväkotia The English Playschool. Perhepäivähoitajia on tällä hetkellä seitsemän. Esiopetus kuuluu myös varhaiskasvatukseen ja toimii päiväkodeissa. Yksi esiopetusryhmä on osapäiväinen ja lisäksi Länsi-Asikkalan koululla järjestetään tällä hetkellä esiopetusta luokkien 1 ja 2 yhteydessä.

Osa-aikatyön yleistyminen on nyt yleinen trendi, joka näkyy myös Asikkalassa. Odotuksista poiketen vuorohoidon määrä ei ole suunnattomasti kasvanut, mutta tiivistymistä on kuitenkin havaittavissa. Lapsia on entistä enemmän hoidossa iltaisin ja viikonloppuisin. Lasten hyvinvointia ja kasvua yleisesti tukee varhaiskasvatuspaikkojen tarjoaminen. Tällä hetkellä ryhmiin mahtuu hyvin ja hoitoon pääse yleensä melko lähelle. Tilanne kuitenkin vaihtelee vuosittain. Hyvinvointia tukee myös yksiköiden turvallisuus, ammattitaitoinen henkilökunta ja puhdas sisäilma. Homeongelmia ei ole esiintynyt. Koska organisaatio on Asikkalassa pieni, ovat erityisenkin tuen palvelut helposti saatavilla ja yhteistyö on luontevaa esimerkiksi terveydenhoitajien, psykologien ja lastensuojelun kanssa. Yhteistyötä lastensuojelun ja neuvolan kanssa on viime vuosina kehitetty, mutta kehittämistä on hyvä jatkaa myös tulevaisuudessa. Lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvointiin vaikuttaa merkittävästi perheen yhteiskunnallinen tilanne. Varhaiskasvatus keskittyy itse lapseen ja hänen tarpeisiinsa kun taas perheiden hyvinvoinnista vastaa sosiaalityön puoli.

3.2 Koulutuspalvelut

Kouluikäisen väestön hyvinvoinnin voidaan kokonaisuudessaan katsoa hieman parantuneen tai vähintäänkin pysyneen samana. Hyvinvoinnin kannalta kielteisiä asioita on kuitenkin olemassa eikä

niitä kaikkia voidaan poistaa. *Koulun tehtävä on puuttua, kasvattaa ja ehkäistä kaikkea mahdollista kielteistä kehitystä.* Erityistä huolta on kiinnitetty jaksamiseen, keskittymisvaikeuksiin, oppimisvaikeuksiin, päihteisiin ja kiusaamiseen, perheiden ongelmiin sekä turvallisuuteen.

Uusi opiskeluhuollon opetussuunnitelma on ollut voimassa syksystä 2014. Se tarkastelee oppilaan hyvinvointia moniammatillisesti yksilön näkökulmasta. Opiskeluhuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Tavoitteena on edistää oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, siirtää painopistettä nykyistä enemmän yksilökeskeisestä työstä yhteisölliseen työhön ja korjaavasta työstä ehkäisevään työhön sekä vahvistaa opiskeluhuollon suunnitelmallisuutta ja toteuttamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä. Opiskeluhuolto on koko koulu yhteisön tehtävä. Opiskeluhuolto toimii järjestelmällisesti jokaisella kunnan koululla. Opiskeluhuollon henkilöstö käy kouluilla ja kynnys lähestyä henkilöstöä on pyritty tekemään mahdollisimman matalaksi. Ongelmiin pyritään puuttumaan heti. Tätä tukemaan on palkattu lisähenkilöstöä kuraattoripalveluihin.

Kouluissa on kiinnitetty huomioita myös kiusaamiseen. Yhteisesti on sovittu, että kaikkeen kiusaamiseen puututaan välittömästi. Kouluilla on käytössä erilaisia malleja puuttumiseen ja ongelmien selvittämiseen. Kouluissa (painotettuna yläkoulu) on kiinnitetty lisäksi erityistä huomiota päihteiden vastaiseen toimintaan. Kaikki koulut tekevät liikennekasvatustyötä ja kunnassa toimii myös liikenneturvallisuustyöryhmä.

Asikkalassa on monipuolinen ja mielenkiintoinen kirjasto, joka toimii osaltaan kuntalaisten hyvinvoinnin vahvistajana. Tavallisten aukioloaikojen lisäksi kuntalaisia palvelee omatoimikirjasto eli kirjastoon on mahdollista päästä klo 7 - 21 kulkukorttia käyttäen. Kehitystä on tapahtunut myös koko Päijät-Hämeen laajuisesti. Keväästä 2016 lähtien Päijät-Hämeen kirjastoissa on käynyt yksi kortti ja tietokantojen yhdistymisen ansiosta asiakkaiden käytössä on nyt huomattavasti laajempi valikoima aineistoa.

3.3 Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalvelut pitää sisällään liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalvelut sekä koululaisten iltapäivätoiminnan. Kaikessa toiminnassa pyritään ennaltaehkäisyn keinoin vaikuttamaan kuntalaisten hyvinvoinnin ylläpitoon sekä parantamiseen. *Vapaa-aikapalveluiden toimenpiteet kohdistuvat väestön eri ikäryhmiin kohdennetuin toimin.* Kulttuuripalveluiden tavoitteena on kuntalaisten kiinnittäminen kotiseutuun ja mahdollisuuksien tarjoaminen erilaisten kulttuuritapahtumien, tilaisuuksien sekä toimintojen ylläpitoon.

Liikuntapalveluiden palvelurakennetta on pitkäjänteisesti kehitetty ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Väestön eri ikäryhmille on luotu keinoja, joiden avulla hyvinvoinnin ylläpito ja kasvattaminen on mahdollista, esimerkkinä *Liikkuva Asikkala -toimenpideohjelma*. Laaja terveysliikuntatarjonta mahdollistaa kuntalaisten fyysisen ja henkisen terveyden ylläpidon ja hyvinvoinnin. Myöskään omaehtoisesti tapahtuvaa toimintaa ei saa unohtaa. Liikuntapaikkarakentamisessa on keskitytty lisäämään varsinkin talviaikaisen liikunnan mahdollistavaa salitilaa sekä lähiliikunta-alueita, joita on rakennettu viimevuosien aikana muun muassa Kalmarinrantaan, Kanavapuistoon, Pirppulanrantaan, Kalkkisten kylälle, Vesivehmaan koululle sekä Vääksyn koulunmäelle. Liikkumislähetee- ja liikuntaneuvontapalvelua on kehitetty yhteistyössä peruspalvelukeskus Oivan kanssa siten, että yhä useammalla ikäryhmällä on mahdollisuus saada apua elintapamuutoksen alkuvaiheessa. Per-

heneuvolan kautta tulevat perheet sekä terveytensä kannalta liian vähän liikkuvat alakoululaiset ovat viimeisimmät kohderyhmät, joille palvelua nyt kehitetään. Liikuntapalveluiden välillisen liikuttamisen painopistealueena on ollut varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilökunnan koulutus liikunnalliseen työtteeseen. Lisäksi Kanavapuistossa testataan uutta toimintamallia syksystä 2016 alkaen. Lasten leikkipuiston ja nurmikentän viereen hankittiin kuntovälinevarasto, jonka avaimen saavat perhepäivähoitajat, koulut, päiväkodit ja seurat. Varastosta löytyy perusliikuntavälineistö sekä ohjeita helppojen liikuntatuokioiden ohjaamiseksi.

Nuorisopalveluiden puolella nuorisotyöttömyyden alentamiseen ollaan reagoimassa nuorten työpajan käynnistämisellä syksyllä 2016. Koulupudokkaiden osalta etsivä- ja löytävä nuorisotyö on saanut viimeisen kahden vuoden aikana positiivisia tuloksia aikaiseksi.

Vapaa-aikapalveluiden näkemyksen mukaan Asikkalassa on käynnissä positiivisen kehittymisen kierre kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

3.4 Ruokapalvelut

Teknisiin palveluihin kuuluviin *tukipalveluihin kuuluvat kiinteistö-, siivous- ja ruokapalvelut*. Näistä hyvinvoinnin kannalta keskeisin on ruokapalvelut. Ruokapalvelut vastaa päiväkotien ja koulujen ruuasta sekä ikäihmisten ruokapalveluista Oltermannissa sekä kotipalvelussa.

Ruokalistasuunnittelu on avainasemassa ravitsemuskasvatuksessa ruokapalveluissa. Suunnittelussa onkin kiinnitetty entistä enemmän huomiota ravitsemuksellisuuteen (suomalaisiin ravintosuosi- tuksiin) kuin myös asiakastoiveisiin. Ruokapalvelut palvelee päivittäin noin 1 800 kuntalaista noin 2 400 aterian muodossa. Palvelun tehtävänä on valmistaa asiakkaiden ”suun mukaista” ruokaa niin, että se on mahdollisimman monipuolista, turvallista ja ravitsevaa.

Koulu- ja varhaiskasvatusaterioissa on kiinnitetty huomiota muun muassa sokerin ja suolan saantiin. Sokerin saantia on vähennetty korvaamalla joitakin elintarvikkeita vähäsokerisimmilla vaihtoehtoilla ja suolapitoisuuksia valvotaan keittiöllä tarkasti. Ravintosuosituksen mukaan myös punaisen lihan saantia on vähennetty esimerkiksi leikkeleissä sekä pääruoissa. Myös kasvien käyttöä on lisätty ja uusia kasvisruokia on kehitelty asiakaspalautteiden pohjalta. Kouluilla ja päiväkodeilla on kasvisruokapäivä edelleen kerran viikossa.

Ikä-ihmisten ruokapalveluissa pääpaino on ollut erityisryhmien ravitsemuksen parantamisessa. Peruspalvelukeskus Oivan tekemät MNA-testit (Mini Nutritional Assessment) kertoivat asumispalveluyksiköissä asuvien ravitsemuksen tämän hetkisestä tilasta ja sen perusteella ruokapalvelut on panostanut lisäravinteita tarvitsevien asukkaiden aterioiden ravintosisältöön lisäämällä mm. sekä energian että proteiinien saantia. Yleisesti laitosasumisessa ongelmana on huonosta ruokahalusta johtuva vajaa- / virheravitsemus, jopa aliravitsemus. Asikkalassa ollaankin pikku hiljaa siirtymässä asiakaskohtaisiin ravitsemussuunnitelmiin, joiden avulla voidaan paremmin varmistaa vanhuksen oikeanlainen ravitsemushoito.

Asiakastoiveita kerätään aktiivisesti koko ajan ja niitä pyritään toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan. Vuosittain panostetaan myös asiakasryhmien neuvontaan, tiedotukseen sekä opastukseen. 2015 julkaistut *ravitsemuskäsikirjat RUOKARYTMI (vanhuspalvelut) ja RUOKAHETKI (varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut)* ovat julkisesti luettavissa kunnan nettisivuilla. Päiväkotien juures- ja

hedelmämaistatusviikot sekä 7. luokkalaisten kouluruokainfot ovat joka vuotuinen perinne. Tukipalvelupääällikkö vierailee pyydettyä aina vanhempainilloissa ruokailuasioden tiimoilta. Ruokapalvelut järjestävät pyynnöstä lähes vuosittain opastuksia kouluilla ns. ”prinsessa syömisestä” sekä eläkeläisryhmille ”ikä-ihmisen ravitsemuksesta”. Tukipalvelun omien Facebook-sivujen kautta he ovat pyrkineet aktiivisesti lisäämään tietoa hyvästä ravitsemuksesta ja siihen liittyvistä teoista ruokapalvelujen keittiöillä.

Ruokapalvelun henkilöstö on vuonna 2016 ottanut isoja askelia ravitsemuksen saralla koulutusten muodossa. 14 ruokapalvelun työntekijää aloitti keväällä dieettikokin erityisammattitutkinnon tai osatutkinnon suorittamisen. Tarkoituksena on, että kaikki tekevät koulutuksen aikana kehitystyön, jonka avulla pyritään kohdennetusti parantamaan oman toimipisteen erityisruokavalioiden tasoa, niin ravitsemuksellisesti kuin prosessitasolla. Huhtikuussa ruokapalvelut emännöivät myös valtakunnallista koulutuskiertuetta, ”Vastuullisuus, ekologisuus, kestävä kehitys ja turvallisuus” ja koko ruokapalvelun henkilöstö on osallistunut koulutuksiin.

Ruokapalvelu on saanut valtakunnallista positiivista näkyvyyttä kouluruokakisan finaalisissa maaliskuussa 2016. Vääksyn Yhteiskoulun ruokapalvelun kolmihenkinen tiimi edusti upeasti messukokouksessa järjestetyssä finaalisissa niin Asikkalaa kuin tukipalvelun ruoka- ja ravitsemusosaamista.

3.5 Tekniset palvelut

Tekniset palvelut on kunnan muiden yksiköiden tukena tarjoamalla toimitiloja sekä huolehtimalla ympäristön miellyttävyydestä. Kun kaavoitus luo elinympäristölle raamit, on teknisen puolen vastuulla toteuttaa ne. Teknisten palvelujen tehtävänä on pitää yllä infrastruktuuria, huolehtia kiinteistöistä, hoitaa puistoja ja viheralueita, teitä, leikkipaikkoja, urheilupaikkoja sekä muita yleisiä alueita. Esimerkkejä kuntalaisten hyvinvoinnin kannalta erityisen tärkeitä asioista ovat liikuntapaikkojen rakentaminen ja ikäihmisten esteettömään liikkumiseen panostaminen. Liikennepuolella kuntalaisten terveyden tukemisen kannalta oleellista on kevyenliikenteenväylien rakentaminen.

Myös ympäristönsuojelu on tärkeää. Asikkala pyrkii hiilineutraaliksi mm. HINKU-kunta hankkeen kautta. Energiatohokkuutta on pyritty parantamaan ja uusiutuvaa energiaa hyödyntämään entistä enemmän. Tästä esimerkkinä ovat aurinkopaneelihankinta kiinteistöihin sekä katuvalojen led-valaistus.

Tekniset palvelut auttavat osaltaan myös työttömyyden vähentämisessä työllistämällä pitkäaikaisytyöttömiä esimerkiksi kiinteistöhuoltotehtäviin.

3.6 Kaavoitus

Elinympäristö on keskeinen ihmisten hyvinvointiin vaikuttava tekijä. Kaavoitus on keskeinen työkalu elinympäristöä suunniteltaessa ja rakennettaessa. Sen keinoin voidaan vaikuttaa muun muassa asumiseen, liikennetarkaisuihin ja ihmisten liikkumiseen sekä palvelujen sijaintiin. Kaavoituksen vaikutukset ovat läsnä kuntalaisten jokapäiväisessä elämässä ja niillä on suuri merkitys alueiden viihtyisyyden kannalta.

Asikkala on kauniissa ympäristössä sijaitseva melko edullinen ja viihtyisä asuinkunta, jossa on myös huomattavan paljon vapaa-ajanasutusta. Kaavoituksen tekemät toimenpiteet ovat keskiössä katsottaessa kuntalaisten hyvinvointia etenkin elinympäristön ja asumisen näkökulmasta.

Asikkalassa tehdään aktiivisesti eri alueiden kaavoitustyötä. Viime vuosina Vesivehmaalle ja Urajärvelle on tehty osayleiskaavat. Asikkalassa erittäin tärkeitä ovat myös ranta-alueet. Päijänteen rantaosayleiskaava on vahvistunut jo vuonna 2002 ja Ruotsalaisen rantaosayleiskaava on parhailaan vireillä. Kuntalaisen kannalta kaavaan merkitty rakennusoikeus takaa rakentamisen mahdollisuudet. Ranta-alueilla se on erityisen merkityksellistä, sillä kaavan ansiosta vältetään lukuisilta poikkeamislupahakemuksilta.

Kunnan omistamille maa-alueille on viime vuosina tehty paljon asemakaavoitusta. Tämä tukee kuntalaisten sekä kuntaan muuttajien valinnanvapautta, kun erilaisia asuinalueita on enemmän tarjolla. Asikkalassa on tällä hetkellä tarjolla lukuisia tontteja niin kuntakeskuksen läheisyydessä kuin myös kylien alueilla. Kaavoituksen lisäksi asumiseen ja elinympäristöön vaikuttavat tiennimeämispäätökset. Teiden saadessa nimet, on esimerkiksi pelastusajoneuvojen helpompi löytää paikalle.

3.7 Työllistyminen

Työllisyystilanteeseen kiinnitetään Asikkalassa huomiota ja käynnissä on jatkuvia toimenpiteitä työttömyyden vähentämiseksi. Kunnassa toimii työllisyyskoordinaattori, jonka tehtävänä on työllistäminen kiinnittäen erityistä huomiota pitkäaikaistyöttömien määrän vähentämiseen. Ensisijaisena tavoitteena on poistaa mahdollisimman moni yli 300 päivää työmarkkinatuella olevista henkilöistä pitkäaikaistyöttömien listalta. Tavoitteena on, että mahdollisimman harva palaisi listalle uudelleen työjakson jälkeen. Lisäksi huomiota kiinnitetään asiakkaiden terveyden edistämiseen kannustamalla heitä liikunnallisiin harrastuksiin ja ohjaamalla heitä kunnan hyvinvointihankkeen piiriin. Asiakkaita ohjataan myös työttömien terveystarkastukseen.

Nyt lähempään tarkasteluun on otettu myös nuorten työllistäminen, jonka edistämiseksi käynnistyi syksyllä 2016 nuorten työpaja.

Työllistymistä on edistetty erilaisin keinoin. Viimeisen vuoden aikana yhdistyksiin on työllistetty lähes 20 henkilöä, yrityksiin reilut 20 henkilöä ja lisäksi kunta on itse työllistänyt useampia henkilöitä. Noin kolmannes työsuhteista on jatkunut kunnan työllistämisyksikön jälkeen. Kaikkia pitkäaikaistyöttömiä henkilöitä ei työllistetä, vaan asiakkaan tilanteesta riippuen heitä saatetaan ohjata esimerkiksi opiskeluun, työkokeiluun tai oppisopimuskoulutukseen, eläkeselvittelyyn tai kuntoutukseen. Asikkalassa on osatyökykyisille kuntouttavaa työpajatoimintaa, josta vastaa Peruspalvelukeskus Oivan sosiaalitoimi.

3.8 Sote-palvelut

Asikkalan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista vastaa Peruspalvelukeskus Oiva 31.12.2016 saakka ja Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä 1.1.2017 alkaen.

OSA II TULEVAN VALTUUSTOKAUDEN SUUNNITTELU

3 Hyvinvointisuunnitelma

Asikkala pitää tärkeänä, että *hyvinvoinnin edistämisessä painotetaan ennen kaikkea ennaltaehkäisevyyttä*. Asioihin on parempi tarttua etukäteen, kuin vasta ongelmien ilmaannuttua. Terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi sekä sairauksien ennaltaehkäisemiseksi tehtävää työtä on tehty Asikkalassa jo pitkään, muun muassa panostamalla liikuntapalveluihin.

Ennaltaehkäisevätoiminta haluttiin nostaa myös tämän laajan hyvinvointikertomuksen hyvinvointisuunnitelman kärkeen ja painopistealueet on mietitty tästä näkökulmasta käsin. Neljä painopistealuetta keskittyvät kaikki erityyppisiin osa-alueisiin hyvinvoinnin edistämiseksi sekä syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Ne eivät kata kaikkea, sillä niiden lisäksi esimerkiksi koulutuksella on vahva vaikutus ihmisten hyvinvointiin.

Neljästä painopistealueesta ensimmäisellä eli *yhteisöllisyyden edistämällä* pyritään ennaltaehkäisemään etenkin sosiaalisia ongelmia ja syrjäytymistä sekä luomaan positiivista yhteistoimintaa ja verkostoja eri ihmisten välille. On myös tärkeää, että uudet kuntalaiset tuntevat itsensä tervetulleiksi ja he sopeutuvat hyvin joukkoon. Keskeinen voimavara yhteisöllisyyden edistämässä on iloinen ja aktiivinen asenne.

Monipuolinen ja viihtyisä asuin- ja elinympäristö mahdollistaa erilaiset liikunnalliset ja muut harrastukset sekä tarjoaa hyvät edellytykset asumiselle. Toimivat asumisratkaisut luovat pohjan hyvinvoinnille ja syrjäytymisen ehkäisemiselle. Elinympäristöön liittyvät keskeisesti myös erilaiset palvelut, jotka niin ikään mahdollistavat kuntalaisten hyvinvointia. Nämä asiat kuuluvat toiseen painopistealueeseen.

Kolmannella painopistealueella eli *terveyden edistämällä* tarkoitetaan toimia erilaisten sairauksien ennaltaehkäisemiseksi ja fyysisen terveyden ylläpitämiseksi. Kuntalaiset ovat itse avainasemassa omasta terveydentilastaan huolehtimisessa muun muassa liikkumisensa ja ravitsemuksensa kautta. Kunta voi kannustaa ihmisiä edistämään terveyttään luomalla toiminnalle hyvät puitteet.

Neljäs painopistealue *työllisyyden edistäminen* keskittyy huolehtimaan uusien työpaikkojen mahdollistamisesta työttömyyden vähentämiseksi. Yrityksille tulee olla tarjolla tontteja ja toimitiloja sekä lisäksi etätömahdollisuuksia halutaan kehittää. Työttömyyden kasvua ja siihen yhteydessä olevaa syrjäytymistä halutaan ennaltaehkäistä erilaisin työllisyyttä edistävin keinoin.

Painopistealueiden sisältämien erilaisten tavoitteiden ja toimenpiteiden avulla Asikkalassa pyritään mahdollistamaan kuntalaisten laaja ja kokonaisvaltainen hyvinvointi elämän eri osa-alueilla.

Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet

1) Yhteisöllisyyden edistäminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Eri toimijoiden ja ihmisten kohtaamisen lisääminen	Eri ikäryhmien kohtaaminen: päiväkotien ja vanhus- ja vammaistyön yhteistyön lisääminen ja jatkokehittäminen / varhaiskasvatusjohtaja	Tilojen tarjoaminen Asenne	
	Vanhan Nuokun muuttaminen kuntalaisten olohuoneeksi kolmannen sektorin toimesta	Kunta myy tai vuokraa kiinteistön yhdistyksille / kj + kh	
	Palvelukeskusmallin kehittäminen / koulutusjohtaja + varhaiskasvatusjohtaja	Pienten kouluyksiköiden ja päiväkotien yhteyteen	
	Ikäihmisten yksinäisyyden vähentäminen / vastuutaho avoin	Yhteistyö kunnan, soten ja kolmannen sektorin kesken	
Kuntaan muuttavien henkilöiden kotiutuminen	Järjestetään puolivuositain tervetuloapahtuma uusille asukkaille / kehittämisassistentti		
	Parannetaan kuntaan muuttajille lähetettävää tervetuloa kirjettä ja -pakettia / kehittämisassistentti		
Yhteisöllisyyden mahdollistava elinympäristö ja tilat	Vanhan Nuokun muuttaminen kuntalaisten olohuoneeksi kolmannen sektorin toimesta	Kunta myy tai vuokraa kiinteistön yhdistyksille / kj + kh	
	Lähiretkeilyn (mm. laavut) kehittäminen / vapaa-aikajohtaja		
	Kanava-alueen kehittäminen kuntalaisten kesäiseksi olohuoneeksi /tekninen johtaja + vapaa-aikajohtaja	Toivo Kärki -lavan alue	

2) Monipuolinen, viihtyisä ja mahdollistava asuin- ja elinympäristö

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Elinympäristö mahdollistaa ja edistää arki- ja harraste-liikkumista	Lähiretkeilyn (mm. laavut) kehittäminen / vapaa-aikajohtaja		
	Lähiliikuntapaikkojen lisääminen / vapaa-aikajohtaja		
Monipuolista asuntotarjontaa ja asuntoalueita	Lisätään kunnan vuokra-asuntotarjontaa / kunnanjohtaja		
	Kaavoitetaan monipuolisia asuinalueita / kaavoituspäällikkö		
Monipuoliset palvelut lähellä	Houkutellaan kuntaan lisää palveluyrittäjiä / kunnanjohtaja + kehittämispäällikkö		
	Pyritään varmistamaan monipuolisten sote-palvelujen saatavuus / kunnanjohtaja		
	Edistetään kolmannen sektorin tarjoamia harrastusmahdollisuuksia / vapaa-aikajohtaja	Harrastuspaikat Avustukset	

3) Terveyden edistäminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kuntalaisen vastuu omasta terveydestä lisääntyy	Valistus / vastuutaho avoin		
	Yhteistyö eri yhteistyötahojen kanssa / vastuutaho avoin		
Valtaosa kuntalaisista liikkuu terveytensä ylläpidon kannalta riittävästi	Liikkuva Asikkala -toimenpideohjelman jalkauttaminen /vapaa-aikajohtaja		
	Liikuntapaikat /vapaa-aikajohtaja		
	Neuvonta ja ohjaus / vapaa-aikajohtaja		
	Eri ikä/väestöryhmille mahdollisuus liikuntaneuvontaan ja kohdennettuihin palveluihin / vapaa-aikajohtaja		
Kuntalaisen tieto ravitsemuksesta mahdollistaa yhä paremmin terveyttä edistävät toimenpiteet valinnoissa	Neuvonta ja ohjaus / vastuutaho avoin	Ravitsemusneuvontaan panostaminen	

4) Työllisyyden edistäminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Työpaikka-alueiden ja toimitilojen tarjonta yrityksille	Nykyistä aktiivisempi elinkeinotyö / kehittämispäällikkö		
	Toimitilatonttien kaavoittaminen / kaavoituspäällikkö		
Työpaikkojen ja tarpeiden kohtaaminen	Nykyistä aktiivisempi yhteydenpito yrittäjien ja koulutuksentarjoajien kanssa / kehittämispäällikkö		
Nuorisotyöttömyyden lasku	Nuorten työpajan tehokas käynnistäminen / vapaa-aikajohtaja		
	Etsivän ja erityisnuoristyön keinot / vapaa-aikajohtaja		
Pitkäaikaistyöttömien ja syrjäytymisuhan alla olevien työllistymisen ja aktivointi	Työllisyyskoordinaattorin tehtävän vakinaistaminen / kunnanjohtaja		
	THL-hankkeen loppuunvieminen ja toimintamallin vakinaistaminen / vapaa-aikajohtaja		
Etätyön mahdollistaminen	Etätyötoimipisteen tarjoaminen / tekninen johtaja		
	Tietoliikenneyhteyksien rakentamisen tuki / tekninen johtaja		

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Hyväksytty Asikkalan valtuustossa x.x.2016.